

IVANA MANCE**Asistentica u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu****IVAN KUKULJEVIĆ SAKCINSKI: POVIJEST UMJETNOSTI I POLITIKA U HRVATSKOJ DRUGE POLOVICE 19. STOLJEĆA**
disertacija**Mentor: dr. sc. Milan Pelc****Disertacija obranjena 27. siječnja 2010. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, pred povjerenstvom u sastavu: dr. sc. Dragan Damjanović, viši asistent, (predsjednik), dr. sc. Iskra Iveljić, izv. prof. dr. sc. Milan Pelc, znan. savjetnik**

SAŽETAK

Disertacija prezentira doprinos Ivana Kukuljevića području povijesti umjetnosti, odnosno nudi interpretaciju njegova rada i u okvirima povijesnog konteksta, s obzirom na ideološki i politički specifičnu situaciju hrvatskih zemalja u razdoblju nakon revolucije 1848. godine. Osobit naglasak stavljen je na peto desetljeće kao ključno razdoblje za idejnu, programsku i metodološku artikulaciju te institucionalnu organizaciju historiografskih znanosti, pa tako i povijesti umjetnosti.

Osim analize užeg povijesnog konteksta, za razumijevanje Kukuljevićeva svjetonazora u cjelini, a posebice za njegovo poimanje povijesnih znanosti i ulogu umjetničke građe u povijesnim istraživanjima, bila je nužna i šira kontekstualizacija u europski romantizam, čemu je posvećeno drugo poglavlje.

U trećem poglavlju razmatraju se specifični društveni uvjeti koji su Kukuljeviću otvorili prostor djelovanja, s fokusom na tri javne funkcije putem kojih je idejno postavio i organizirao rad na području historiografskih znanosti, pa tako i povijesti umjetnosti. Kukuljević je, naime, djelovao kao prvi "zemaljski historiograf" zadužen za prikupljanje arhivskog materijala ključnog u dokazivanju državnopravnog kontinuiteta hrvatskih zemalja; potom kao predsjednik Društva za povjesnicu jugoslaven-

sku; te naposljetku, kao državni konzervator za područje Hrvatske i Slavonije.

Iduće poglavlje posvećeno je Kukuljevićevoj ideološkoj formaciji u kontekstu ideje ilirizma te Kukuljevićevoj političkoj djelatnosti – poglavito u zbivanjima uoči i tijekom 1848., ali i kasnije, kao neophodnoj referentnoj podlozi njegova cjelokupnog znanstvenog i intelektualnog rada.

Peto poglavlje posvećeno je Kukuljevićevom poimanju historiografije – njezinom nacionalno-prosvjetiteljskom ulogom utemeljenom na ideji povijesnog kontinuiteta nacionalnog kolektiva i njegovih tradicija, te konceptom sabiranja kao središnjom metodološkom paradigmatom Kukuljevićeva rada na području historiografskih znanosti, uključujući i povijest umjetnosti gdje sabiranje umjetničkih životopisa predstavlja reprezentativnu manifestaciju takve koncepcije.

Slijedeća poglavlja (od 6. do 10.) posvećena su *Slovníku umjetnika jugoslavenskih* kao središnjem Kukuljevićevom djelu na području povijesti umjetnosti: kroz tipološku analizu bibliografije koju navodi u *Slovníku* rekonstruiran je horizont znanja koje Kukuljević postavlja kao referentno za područje nacionalne povijesti umjetnosti, ali i metodološki aspekt kritičkog iščitavanja literature kao sekundarnog izvora. Na primjerima natuknica o Schiavonima, razmotren je Kukuljevićev implicitni, ali ipak uočljiv teorijski pokušaj da interpretirajući djela spomenutih umjetnika otvori načelnu mogućnost nacionalne stilske diferencijacije. U funkciji iste težnje da se spomenik interpretira kao nacionalno pripadan, razmatra se i Kukuljevićevo razumijevanje instance individualnog autorstva odnosno tendencija da spomenike dugog trajanja prezentira kao ekskluzivna autorska djela i, analogno, kao stilski jedinstvene građevine.

Zasebno poglavlje posvećeno je, napokon, i Kukuljevićevoj praksi putovanja kao metodološkom postupku: na temelju bogate građe što je predstavljaju njegovi putni dnevnički, izvješća, dopisi, putopisne crtece i putopisi, analizira se Kukuljevićevo iskustvo neposrednog susreta s umjetničkim i graditeljskim spomenicima odnosno njegovo vidno polje određeno znanjem, ukusom i ideološkim interesom. Osim pozitivne istraživačke metode, putovanje je i simbolički pregnantna gesta, pa poglavlje uključuje i razinu interpretacije Kukuljevićevih putovanja

kao autonomnog čina povijesne spoznaje u širem ideološkom i svjetonazorskom kontekstu.

Uz uvodna i zaključna poglavlja, popis literature i dodatne informacije u bilješkama, disertacija predstavlja pokušaj da se Kukuljevićev utemeljiteljski doprinos povijesti umjetnosti u Hrvatskoj, ali i široj intelektualnoj povijesti, što potpunije otvori prema suvremenom horizontu razumijevanja. ✕